

Persbericht vrijdag 27 oktober 2006

Vlaamse overheid veegt de vloer aan met het verleden van Vlaanderen!

Het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan "Leem in Zuid-Limburg" is een ramp voor de archeologische erfgoedzorg!

Op 22 september 2006 heeft de Vlaamse Regering het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) 'Oppervlaktedelfstoffenzone Leem in Zuid-Limburg' definitief vastgesteld. Dit GRUP heeft betrekking op grote delen van het grondgebied van de gemeenten Bilzen, Hasselt, Hoeselt, Lanaken, Nieuwerkerken, Riemst en Sint-Truiden.

Verschillende van deze gebieden zijn historisch en archeologisch zéér waardevol te noemen. In de regio worden al jaren diverse ingrepen in de bodem, zo goed en zo kwaad het kan, archeologisch opgevolgd. Telkens weer maken de resultaten van dergelijk kleinschalig onderzoek de enorme archeologische rijkdom van het gebied duidelijk.

Dankzij het nieuwe GRUP zal dit collectief verleden van Vlaanderen - naar schatting honderden ha - weldra ongedocumenteerd kunnen verdwijnen in baksteenproducten.

Een verleden van Europees belang!

In de nieuw aangeduide **grootschalige ontginningsgebieden Grenspaal 84, Kesselt, Membruggen, en Grenspaal 93-96** bevinden zich zonder de minste twijfel talrijke archeologische sites die dateren uit het Neolithicum, de Bronstijd, de IJzertijd, de Romeinse en de middeleeuwse periode. Al deze archeologische sites bevinden zich op een zeer geringe diepte, waardoor de minste afgraving een vernielend karakter heeft. En juist in deze gebieden worden grootschalige ontginningen ingeplant. De problematiek is echter nog een stuk

Leemontginningen in Limburg (opname FVA)

Noodopgravingen van een Neanderthalernederzetting in een leemgroeve te Veldwezelt (opname Erik Meijs)

groter: op diepere niveaus in de leem rond Riemst, Bilzen en Lanaken bevinden zich nog veel oudere bewoningssporen: namelijk kampplaatsen van Neanderthalers die ongeveer 100 000 jaar geleden in dit gebied rondtrokken. Ook deze sites, die niet op voorhand kunnen getraceerd worden, zullen ten prooi vallen aan de nieuw geplande leemontginningen.

Nog maar enkele jaren geleden hebben noodopgravingen in een leemgroeve te Lanaken/Veldwezelt het enorme belang van deze **Neanderthalernederzettingen** duidelijk gemaakt en ook aangetoond dat dit Vlaams archeologisch erfgoed **van een uitzonderlijk Europees belang** is. De vondsten haalden de nationale en internationale pers, en naast meer dan 500 wetenschappers uit binnen- en buitenland zakten ook duizenden geïnteresseerde landgenoten af naar de provincie Limburg om de opgravingen te bezoeken. Een tentoonstelling rond Neanderthalers, in het Provinciaal Gallo-Romeins Museum in Tongeren, telde om en bij de 150.000 bezoekers!

En er is meer, veel meer. In het ontginningsgebied Kesselt bevindt zich een groot deel van het **historische slagveld van Lafelt**. Op 2 juli 1747 werd hier een enorme veldslag uitgevochten tussen Frankrijk en Oostenrijk, die kaderde in de Oostenrijkse Successieoorlog. Het is de bloedigste veldslag uit de geschiedenis van Belgisch-Limburg met meer dan 18.000 doden. Vermoed wordt dat de ondergrond nog talloze waardevolle overblijfselen bevat, waaronder heel wat massagraven.

Het Forum Vlaamse Archeologie zal haar bezorgdheid over de toekomst van dit militaire erfgoed ook overmaken aan de ambassades van Frankrijk, Ierland, Oostenrijk, Engeland en Nederland, landen die allen erg nauw en rechtstreeks verbonden zijn met dit verleden.

Een schande voor Vlaanderen!

Het nieuw vastgelegde GRUP is de doodsteek voor het aanwezige archeologische erfgoed en een vrijgeleide voor de leemontginningen. De Vlaamse overheid en in het bijzonder de Vlaamse Minister Dirk Van Mechelen - bevoegd voor archeologie - hebben ondanks de onderzoeksresultaten uit het verleden en de talrijke waarschuwingen uit het werkveld nagelaten om de zorg voor dit nog ongeschreven verleden van Vlaanderen mee te nemen en te vertalen in de bepalingen van dit nieuwe Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan.

Met eerdere bezorgdheden die het Forum Vlaamse Archeologie over dit dossier in haar persbericht van 12 april 2005 heeft geuit en met de bezwaren van de gemeenten Lanaken, Riemst en Bilzen, uitgebracht in het kader het openbaar onderzoek, is niet de minste rekening gehouden. En dat terwijl de Vlaamse Overheid toch verondersteld wordt om op dit niveau van grootschalige ruimtelijke planvorming en uitvoering op een duurzame manier haar verantwoordelijkheid inzake het archeologische erfgoed op te nemen, zoals ondermeer bepaald in het Europese Verdrag van Malta (door de Vlaamse regering op 30 januari 2002 ondertekend maar tot op heden nog steeds niet geratificeerd).

Vandaag moet men dan ook met lede ogen vaststellen dat nergens in het GRUP duurzame randvoorwaarden of bindende bepalingen rond archeologie in de voorschriften zijn opgenomen! Opnieuw blijft de zorg voor de archeologische erfgoedzorg in Vlaanderen beperkt tot een nietszeggende voetnoot in de kantlijn.

Anderzijds ontbreekt het de opstellers van het GRUP – met name de Afdeling Ruimtelijke Planning van de Vlaamse Overheid - niet aan een eigenaardig gevoel voor 'humor'. Zo wordt in het tekstgedeelte m.b.t. de verschillende ontginningsgebieden verwezen naar het feit dat "een archeologische opvolging van de ontginning is aangewezen" en "dat de cel Archeologie van de Afdeling Monumenten en Landschappen daarvoor kan contact opnemen met de betrokken steenbakkers". Vervolgens moet men vaststellen dat in de voorschriften voor de ontginningen van duurzame maatregelen of enige bindende bepaling inzake archeologie geen sprake is. Een op zijn minst eigenaardige vorm van het nemen van structurele maatregelen op het niveau van de Vlaamse Overheid!

Bedenkelijk is hierbij de rol die de VLACORO speelt. Van dergelijke organen – die per slot van rekening belangrijke beslissingen nemen – mag verwacht worden dat ze met de nodige deskundigheid de Vlaamse overheid en de Minister adviseert. Het systematisch negeren van adviezen doet ons terecht de vraag stellen naar de bekwaamheid, het nut en de agenda van dergelijke instellingen.

Het 'Iers Kruis' is een herdenkingsteken voor de talrijke gesneuvelde Ieren bij de slag van Lafelt, op de achtergrond een deel van het slagveld (opname FVA).

Dweilen met de kraan open!

Het huidige vastgestelde GRUP wijst op een wel erg vreemde manier van werken binnen de Vlaamse overheid. Door de ernstige tekortkomingen in dit GRUP wordt de intussen genoegzaam gekende problematiek rond archeologische erfgoedzorg in stand gehouden en zelfs nog groter gemaakt:

- in het beste geval zal men pas op de vooravond van de start van de leemontginning via een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag geconfronteerd worden met een advies archeologie. Dus op het ogenblik dat alle voorbereidingen, plannings (inclusief financiële) reeds zijn afgerond.
- in het slechtste geval zal men pas met de archeologische wetgeving (zorgplicht) kunnen geconfronteerd worden op het ogenblik dat er tijdens de ontginningen archeologische vondsten aan het licht komen, met alle gevolgen van dien.

Een bizarre gang van zaken als men weet dat zowel de archeologische wereld als de verschillende betrokken sectoren (aannemers, projectontwikkelaars, ontginningen enz...) meer dan ooit vragende partij zijn om de hierboven geschetste scenario's absoluut te vermijden. Dit bleek recent nog uit de resultaten van een werkgroep rond de implementatie van het Europese Verdrag van Malta in Vlaanderen, een werkgroep die nota bene door de Minister zelf werd opgericht! In een tijd waarin de beleidsmakers de mond vol hebben van beter bestuurlijk beleid, een wel erg kafkaïaanse werkwijze.

Holle woorden zonder daden!

Het beleid van Minister Van Mechelen inzake archeologische erfgoedzorg lijkt er een te worden van holle woorden zonder de minste daden. We verwijzen hiervoor naar de diverse verklaringen die Minister Van Mechelen de afgelopen jaren heeft afgelegd in het Vlaams Parlement en die haaks staan op de beslissingen die hij vandaag de dag mee ondertekent en waarvoor hij verantwoordelijk is.

- In antwoord op parlementaire vragen van de heer Bart Caron en mevrouw Margriet Hermans antwoordt Minister Van Mechelen op 20 april 2005 in de bevoegde commissie: *"Mijn afdelingshoofd, die planoloog is van opleiding, zwaait natuurlijk de scepter op de afdeling Monumenten en Landschappen. Wij volgen met argusogen alle planologische processen om na te gaan of de nodige aandacht wordt besteed aan ons archeologisch patrimonium (...) U kunt er van op aan dat we met dit probleem bezig zijn"* (Handelingen plenaire vergadering. Zitting 20 april 2005, p. 7).

- In antwoord op een parlementaire vraag van de heer Bart Caron antwoordt Minister Van Mechelen op 6 oktober 2005 in de bevoegde commissie: *"Door de integratie kunnen we de problemen op een compleet nieuwe manier aanpakken. We kunnen ruimtelijke kwaliteit en zorg voor ons onroerend erfgoed met elkaar verzoenen. Naast de integratie in Monumenten en Landschappen en Archeologie (...) gaan we nog een stap verder. We integreren dit ook in het beleidsveld Ruimtelijke Ordening. (...) Op die manier proberen we moeilijkheden te vermijden zoals bij de eerste fase van de werken aan de Antwerpse Leien. We zijn er als een dom kuiken op feiten gestoten, terwijl elke historicus van mijlenver kon ruiken dat de Spaanse omwalling onder de Leien zat."* (Handelingen plenaire vergadering. Zitting 6 oktober 2005, p. 11).

- In antwoord op parlementaire vragen van de heer Bart Caron en mevrouw Hilde Crevits antwoordt Minister Van Mechelen op 26 januari 2006 in de bevoegde commissie: *"De vraag daarbij is wat de verhouding zal zijn tussen de archeologische bezorgdheid en ruimtelijke claims die tot stand komen in uitvoeringsplannen, en hoe het tot synergie kan komen. Met een planoloog als afdelingshoofd kan het niet anders dan dat we daarop de juiste antwoorden zullen vinden."*

En nog verder: *"De afgelopen 5 jaar was Monumenten, Landschappen en Archeologie een afzonderlijk beleidsdomein, los van de minister van Ruimtelijke Ordening. Dat heeft zijn verdienste gehad. Nu hebben we met Beter Bestuurlijk Beleid de kans om dit te*

integreren. We beschikken over veel hefboomen in het vergunningen- en planningsbeleid. De kunst zal zijn om die instrumenten te integreren en de zaken op een efficiënte en aanvaardbare manier op elkaar af te stemmen.” (Handelingen plenaire vergadering. Zitting 26 januari 2006, p. 15-17).

Het Forum Vlaamse Archeologie is verbijsterd over de huidige gang van zaken en ziet zich genoodzaakt om andermaal aan de alarmbel te trekken.

Hoe is het mogelijk dat dergelijke planvormingen op het niveau van de Vlaamse overheid nog steeds het daglicht zien zonder dat er de minste zorg voor ons archeologisch erfgoed is ingeschreven?

Waarom worden er door Minister Van Mechelen geen structurele maatregelen genomen ondanks zijn beloftes uit het verleden?

Hoe dacht minister Van Mechelen de grootschalige vernielingen van al deze archeologische sites op te vangen, nu dit gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan door de Vlaamse Regering is goedgekeurd?

Hoe lang gaat het nog duren vooraleer de Vlaamse Overheid eindelijk haar eigen verantwoordelijkheid én haar voorbeeldfunctie opneemt en iets doet aan de schandelijke en grootschalige vernielingen van ons collectief verleden?

*Meer foto-materiaal en informatie is te vinden op de FVA-webstek :
www.vlaamsearcheologie.be*

**Forum Vlaamse Archeologie
www.vlaamsearcheologie.be
vlaamsearcheologie@gmail.com**

Contactpersonen:

Bart Cherretté – gsm: 0486/831341

Bart Vanmontfort – gsm: 0477/862905

Wim De Clercq – gsm: 0497/578127